

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „KMECKO DELO“

Izhaja vsako sredo
Cene: Letno 32 din, polletno 16 din,
četrtletno 9 din; inozemstvo 64 din.
Poštno-čkovni račun številka 10.603
Reklamacije niso poštnine proste.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška 5.

Telefon 21-13

Cene inseratov: Cela stran
din 2000,—, pol strani din 1000,—,
četrt strani din 500,—, 1/8 strani
din 250,—, 1/16 strani din 125,—
Mali oglasi vsaka beseda din 1,—

Vojna na severu zadivjala

Dogodki preteklega tedna

Merodajna izjava o nepripravljenosti zaveznikov ob pričetku sovražnosti

Šef angleškega vrhovnega generalnega štaba general Ironside je dal 5. aprila domačim in inozemskim časniki izjavo, katera priča o nepripravljenosti zaveznikov ob izbruhu vojne. General je rekel: »Strah me je in trepečem, če samo pomislim na to, kaj bi se bilo zgodilo, ako bi nas bila Nemčija takoj v začetku z vso svojo silo napadla, ko mi dejansko nobene armade imeli nismo. Šele v zadnjih 14 dneh smemo reči, da smo prišli okrog ovinka in da smo sedaj popolnoma pripravljeni na vse, kar more priti.«

Na Angleškem so danes sigurni popolne zmage

V angleški javnosti je po sedmih mesecih vojnega stanja zavladala popolna sigurnost glede uspeha zaveznikov na kopnem in kar se tiče blokade ali zapore na morju. Tudi za primer, da bo Nemčija prej ali slej otvorila najhujši vojaški napad z vsem orožjem, so na to zavezniki prav dobro pripravljeni.

Angleži in Francozi so upravičeno prežeti zaupanja v zmago, ker so jih v tem potrdili prvi uspehi razširjene zapore Nemčije, ki so se že pokazali pri nevtralnih državah. Dne 7. aprila je bilo uradno objavljeno, da je pristala Španija na to, da ne bo več izvažala v Nemčijo nobenega blaga, ki je potrebno za nadaljevanje vojne. Enake obveznosti sta sprejeli tudi Madžarska in Grčija. Vsem tem državam bosta Anglija in Francija nudili popolno nadomestilo za uvoz in izvoz v Nemčijo, v kolikor bo zaradi teh obveznosti omejen. Enaka pogajanja se vodijo sedaj tudi z Združenimi državami in z Japonsko. Prav tako je avstralska vlada obvestila vse države, da jim bo dobavljala volno in drugo blago le pod pogojem, da se obvežejo, da tega blaga ne bodo izvažale v Nemčijo. Če bodo države besedo držale, bo Nemčija hudo prizadeta.

Skrajna zaostrenost na severu

Nemci so se trudili na vso moč na raznih področjih, da bi omilili učinek poostrene gospodarske zapore. Izostanek železne rude bi utegnil imeti zanje nedogledne posledice, posebno, ker promet z Rusijo ni v redu. Toda dogodki so jih prehiteli.

Angleška in francoska vojna mornarica sta položili v ponedeljek, 8. aprila, zjutraj v eni uri mine v morje na treh mestih okrog Norveške in je s tem onemogočen promet med Norveško in Nemčijo. Takoj za polagalci min so odšle številne angleške bojne ladje na že prej določena jim mesta.

Kot odgovor na ta korak so zbrali Nemci svoje čete, katere so bile pripravljene že od Novega leta ob obali Severnega morja. Te čete so 8. aprila vkrcali in je ta dan dopoldne odplulo iz nemških luk 50 vojnih in pomorskih ladij proti Velikemu Beltu (Grosser Sund).

V merodajnih berlinskih krogih so izjavili 8. aprila, da je s tem dnem začel usoden razvoj dogodkov, ker Nemčija ni računala s tako krepkimi ukrepi zaveznikov na morju. Jasno je tudi, je naglasil zastopnik nemškega zunanega ministrstva tujim časnikiarskim poročevalcem, da bo odgovorila Nemčija na angleško-francosko polaganje min z najostrejšimi ukrepi.

Nemčija udarila na Dansko in Norveško

Nemške grožnje od 8. aprila niso ostale samo pri besedah, ampak je Nemčija takoj z vso silo in močjo storila protiukrepe napram zavezniškemu polaganju min ob Norveški

obali. Radijska poročila od torka, 9. aprila, dopoldne so poročala:

V torek zjutraj ob treh so Nemci z vso naglico zasedali Dansko, katera jim ni nudila vojaškega odpora.

Nemčija je zahtevala od Norveške, da se podredi nemški vojaški zaščiti in dovoli zasedbo norveškega ozemlja po oddelkih nemške vojske. Norveška vlada je nemški ultimatum odklonila in odredila z vso naglico mobilizacijo svoje vojske ter obenem izjavila, da se nahaja v vojnem stanju z Nemčijo.

Nemčija je medtem po pomorski poti zasedla norveški pristanišči Bergen in Trondheim.

Norveška vlada se je z vso naglico preselila iz Osla v neko drugo mesto v notranjosti dežele.

Gospodar. pritisk zaveznikov izzval Nemčijo

Prvotna zapora

Koj ob izbruhu sovražnosti pred dobrim pol letom so privili zavezniki Nemce z zaporo na morju. Onemogočili so Nemčiji glavnega zalagatelja za vojno industrijo, in sicer Ameriko.

Nemčija se je do pred kratkim izmotavala iz zavezniške zapore na Atlantiku na ta način, da je mobilizirala dovoz najpotrebnejšega blaga za obratovanje industrije iz severnih držav ter po železnici iz Balkana.

Ker Nemci do 9. aprila niso hoteli odpreti odločitve na suhem, so jim zavezniki hoteli odvzeti z vedno bolj poostreno zaporo vsako možnost daljšega gospodarskega životarenja. Kako so si zamislili zavezniki poostritev zapore na severu in na Balkanu, nam dokazujejo naslednja dejstva:

Znatna poostritev

1. Angleški ministrski predsednik Chamberlain je rekel v parlamentu 2. aprila:

»Vsi vojni trgovski sporazumi, ki smo jih sklenili z raznimi državami, vsebujejo odredbe, ki urejajo izvoz domačih proizvodov iz nevtralnih držav v Nemčijo. Te odredbe točno določajo omejitve izvoza kovin, olja in masti, ki so zelo važni za nemške vojne cilje. Seveda je nemogoče kupiti v tistih državah, ki so v neposredni sosesčini Nemčije, vse zaloge, ki so namenjene za izvoz, vendar pa se lahko izvede izbor proizvodov, kakor so rude, mast in olje, da bi se zmanjšala zaloga teh predmetov, ki so namenjeni za izvoz v Nemčijo. Mi smo uredili vse tako, da bomo kupili vse zaloge norveškega ribjega olja, pa naj ga bo kolikor hoče. Istočasno si morajo biti vse nevtralne države v svesti, da jim ne bomo prodajali naših kolonialnih izdelkov vse do tlej, dokler ne dajo jamstev, ki se nanašajo na omejitve njihove bodoče trgovine z Nemčijo.«

2. V gospodarski vojni proti Nemčiji skušajo zavezniki onemogočiti ji vsako možnost dovoza z Balkana in Male Azije. V Romuniji so bile sklenjene velike kupčije za dobavo pe-

troleja Angliji ter Franciji. Francija je sklenila zadnje dni z 11 vodilnimi romunskimi petrolejskimi družbami pogodbo za dobavo dveh milijonov ton bencina. To količino morajo dobaviti do 15. junija. Francija bo plačala 90 odstotkov v frankih, ostanek pa v dolarjih. Prav tako se vodijo pogajanja tudi med Anglijo in Romunijo, ki je pripravljena kupiti vso preostalo proizvodnjo romunskega petroleja, da na ta način prepreči vsak izvoz v Nemčijo. Že doslej je Romunija dobavila zaveznikom dvakrat več bencina kakor pa Nemčiji.

3. Predvsem se je posrečil Angležem nakup vse kromove rude v Turčiji, ki jo je doslej v celoti izvažala v Nemčijo in je neobhodno potrebna za plavže in za izdelovanje jekla za vojne potrebščine.

4. Anglija in Francija sta sklicali vse svoje poslanike z Balkana na posvetovanja v London ter Pariz. Na teh konferencah hočejo pretresti zavezniki vse možnosti, kako bi ojačili svojo zaporo tudi v jugovzhodni Evropi, ne da bi spravili s tem prizadete nevtralne države v nevzdržen in nevaren položaj.

Nemčiji je ostala samo še jadranska pot

Ker se Nemčija dobro zaveda, da jo čaka v najkrajšem času vsa trdota gospodarske vojne, si je začela najpotrebnejše surovine za svoje plavže preskrbovati po jadranski poti. Pristanišče v Trstu je zapustilo precej nemških tovornih ladij (ostale so tamkaj od izbruha vojne), ki so priplule v Dubrovnik in nakladajo bauksit ter ga vozijo v Trst, kjer rudo izkrcavajo in odpremljajo dalje preko Trbiža in Jesenic v Nemčijo. Bauksit je najvažnejša ruda za pridelovanje aluminija, za izdelovanje cementa, za čiščenje petroleja in je neobhodno potreben tudi v brusilni industriji.

Po najnovejših nemških poročilih so se pojavile angleške vojne ladje v Jadranu in je pričakovati, da bo Anglija zaprla Nemčiji tudi to edino pot do najpotrebnejših surovin za obratovanje vojne industrije.

Ne vzgojena mladina — narodna nesreča

Na mladini svet stoji. Ta pregovor imajo naši južni bratje. V tej prislovcici je izražena preprosta, pa globoka resnica. Bodoči svet bo takšen, kakršen je zdaj mladi svet. Kakršen je mladi rod, takšen bo ves narod. Bodočnost naroda se gradi v mladini. Ko je bila nekoč v starem rimskem senatu razprava o tem, kako bi se dala na najboljši način zasigurati moč in bodočnost rimske države in katera sredstva bi bilo treba porabiti v to svrhu, je eden izmed rimskih senatorjev — bil je najpametnejši med njimi — dal tale odgovor: »S pravilno vzgojo mladine.«

Vzgoja se da najlaže kontrolirati na svojih sadovih. Ako mi porabimo to sodilo glede na slovensko mladino, bi ne mogli reči, da je vzgoja naše mladine vseskozi pravilna. Nismo med tistimi in tudi nikdar ne bomo, ki so prelomili palico nad slovensko mladino in njeno bodočnostjo, češ da je surova in podivjana, samo pijančevanju in razuzdanosti vdana. Takšna splošna obsodba je nestvarna in krivična. Je pa tudi resnica, da je med našo mladino preveč lahkomišelnosti, posurovelosti, pijančevanja in uživanjaželjnosti.

Ob gotovih prilikah, zlasti o večjih praznikih, ko se mladi svet sprosti vsakdanjih spon ter se s posebno neoviranostjo vda temu, kamor ga vleče srce in nagon, butnejo s posebno silo na dan slabe lastnosti in navade mladih ljudi. Dogodijo se takšni primeri barbarske posurovelosti in brezumne podivjanosti, da se starejši ljudje zgrozijo nad njimi ter zaskrbljeni sprašujejo: »Kaj bo iz take mladine?« In časniki povzamejo taka vprašanja ter z njimi v zvezi objavljajo — vsak po svoji strankarski opredeljenosti — svoje sodbe in nasvete. O letošnjih velikonočnih praznikih, ko je bilo zopet mnogo takšnih obžalovanj vrednih primerov, je bila izgovorjena ali objavljena o tej zadevi marsikatera beseda, ki je bila resnična, pa še več besed, ki so bile napačne in krivične.

Med te spada tista podsmehljiva rečenica o »našem katoliškem narodu«, ki jo naši laživosbodomisleci in naprednjaki tako radi v svojem znanem cinizmu izgovarjajo. S tem hočejo udariti katoliško vero, češ da ni dorasla svoji kulturni nalogi med našim ljudstvom. Mariborski »Večernik« je nedavno npravstveno stanje med našim ljudstvom takole orisal: »Le ozrimo se naokoli, pa bomo z

grozo spoznali, kako malo resnične, duhovne morale, kako malo idealov in kako malo smisla za višje dobrine je v našem ljudstvu! Kakor je malo čuta do sočloveka, tako ga je malo ali še manj do naroda in vsega drugega. Povsod je sama surova materialnost, povezana s primitivnim egoizmom, ki je pripravljen izdati vse za najmanjšo stvarno korist. Če kdo misli, da je bolje vsaj v verskem oziru, se kruto moti. Ti naši ljudje so kristjani samo po zunanjih znakih, njihova notranjost pa je poganska. V kolikor se vklanajo verskim zahtevam, ne delajo tega iz zavesti dobrote, ki jo terja vera, ampak kvečjemu iz strahu pred pogubljenjem.« Taka črnogleda sodba in obsodba našega ljudstva je nestvarno pretiravanje in krivično poniževanje slovenskega naroda. So res takšni tipi (ljudje) med ljudstvom, kakor so tukaj orisani, toda ti primeri so izjema, ne pa pravilo. Takle naprednjaški »letalec«, ki je svoje duševno blago odvrigel v uredništvo »Večernika«, gleda iz neke nedosegljive višine z gotovim prezirom na naše ljudstvo ter ga ponižuje pred svetom. Če bi vsi slovenski ljudje res bili takšni trdočni materialisti in sebičnejši, ki so pripravljani za najmanjšo stvarno korist izdati vse, kako bi mogli ti ljudje na majhnem ozemlju, ležečem med velikimi kulturnimi narodi in izpostavljenem mednarodnim vplivom in nevarnostim, ohraniti svojo zemljo in obraniti svojo narodnost?!

Naše ljudstvo ni takšno, kakor ga opisuje svobodoumno razumništvo, in naša mladina ni slaba v celoti. Radi pa priznavamo, da je med njo mnogo primerov surove sebičnosti, pijančevanja in razuzdanosti. Vzrok za to je njena ne vzgojenost. In prav v tem oziru moramo poudariti, da katoliško Cerkev in njene zastopnike med našim ljudstvom ne zadene nobena krivda. Slovenski duhovnik je med našim ljudstvom prvi in najboljši vzgojni činitelj. Če njega ne bi bilo in če on ne bi vršil svoje velike krščanske in narodne naloge med ljudstvom, bi slovenski ljudje res bili takšni, kakor jih obsojajo slovenski liberalci. Slovenski duhovščini pa se delajo pri njenem delu največje ovire. Prva zapreka so nekrščanske družine. Kako naj vžidejo res krščansko verujoči in delujoči mladi ljudje iz družin, v katerih vlada samo krščanstvo zunanjih oblik brez notranje npravstvene vsebi-

ne, čestokrat popolno poganstvo z vso ostrino sovraštva proti životvornemu krščanstvu? Druga velika ovira so šole. Naša šola je ustanova starega liberalizma, v kateri je verouk samo učni predmet, ni pa obenem prvo in vse obsegajoče vzgojno načelo. Pravi krščanski značaji bodo iz naših šol izšli takrat, ko jih bodo v pravem krščanstvu resnice in ljubezni vzgojevali ne samo katehetje, marveč z njimi tudi učitelji, in sicer z besedo in zgledom.

Največja ovira, ki je stavljena na pot prave krščanske vzgoje mladine, pa je slaba knjiga, nekrščanski list in nekrščansko društvo. JNS podeželsko glasilo »Domovina« je v posebnem članku, v katerem »rešuje« mladino (28. marca), med drugim tole zapisalo: »Vso dobo našega življenja v zedinjeni Jugoslaviji ni slišala naša mladina mnogo vzgojnega, kar bi jo navajalo k resnemu razmišljanju.« Mi dostavljamo: in tudi ni čitala mnogo vzgojnega, kar bi jo navajalo k resnemu razmišljanju. In prav v tem pogledu bi se morala »Domovina« skesano potrkati na svoje prsi z izpovedjo: »Moja krivda, moja največja krivda!« Kaj je vsebina »Domovinih« romanov in povesti? Poleg ljubezenskih zadev dvomljive vrednosti same zločinske zadevščine. Mar vplivajo zločinski tipi, ki jih opisuje »Domovina« po tujerodnih vzorcih, vzgojno na mladino ter jo nagibajo k resnemu razmišljanju?! Kar se tiče društev, priporoča »Domovina« kot najboljše vzgojno društvo za mladino Sokola ter poudarja, da mladini, ki se izogiblje Sokola in sorodnih društev, preostaje edina pot v gostilno k vinu in žganju. K temu na kratko pripominjamo (prišel bo čas, ko bomo mogli podrobneje in jasneje govoriti), da je Sokol po izpovedi svojih slovenskih voditeljev pristaš »svobodoumne vzgojne morale«. Rešitev poedincev in naroda pa je po prepričanju našega katoliškega ljudstva v izvajanju načel krščanske morale. Kar pa se tiče pohajanja v gostilne »k vinu in žganju«, bi pripomnili, da JNS društva niso vpeljala obvezne abstinence od alkoholnih pijač ter ne prepovedujejo svojim članom obiska gostilen. Proti zlu alkoholizma, razuzdanosti in surovosti je edina rešitev dosledna vzgoja v duhu krščanske vere za krščansko življenje, za življenje resnice, dobrote in ljubezni. Ne vzgojena mladina pa je velika nesreča za narod.

Pomen mednarodnih trgovskih zbornic

Kratek pregled organizacije trgovcev

Trgovstvo je organizirano že od nekdaj v zapovedanih združenjih ali gremijih. Ta temeljna organizacija je navadno razdeljena po okrajih. Združenja imajo še prostovoljno Zvezo trgovskih združenj za Slovenijo s sedežem v Ljubljani in za vso državo pa v Beogradu.

Nadzorno oblast nad omenjenima organizacijama in nad trgovstvom sploh tvori Trgovska zbornica z odsekoma za obrt in industrijo s sedežem v Ljubljani za Slovenijo. Namen in cilj trgovske zbornice je: proučevati koristi in zahteve trgovstva, obrtništva in industrije, jih podpirati z lastnimi predlogi in jih pošiljati ter zastopati na pristojnem vladnem mestu. Trgovska zbornica nadzira nadaljevalne šole, izdaja obrtne liste itd. Člani trgovske zbornice se volijo po gotovih predpisih za določeno dobo. Članstvo izvoli iz svoje sredine predsednika.

Trgovska zbornica je ena najvažnejših organizacij, ker ureja razmerje in zaslužek v državi najpremožnejšega trgovskega stanu z vlado. Sklepi Trgovske zbornice glede notranjega razvoja trgovstva in kar zadeva naslonitev ali celo združitve s trgovanjem so-

sednih držav, je največjega pomena za blagovno in premoženjsko stanje vsake države.

Združitev mednarodnih trgovskih zbornic

Letos, ko ogroža vojna vihra Evropo v vsakem oziru, smo doživeli, hvala Bogu, združitve jugoslovanske Trgovske zbornice z bolgarsko 25. februarja v Sofiji in 16. marca spojitev jugoslovanske Trgovske zbornice z romunsko v Beogradu. Obeh važnih slovesnosti so se udeležili poleg trgovinskih in drugih ministrov številna odposlanstva odločilnih gospodarstvenikov.

Dasi je Jugoslavija v najtrdnjeh prijateljskih odnošajih z Bolgarijo in v zavezniških z Romunijo, je združitev omenjenih Trgovskih zbornic prijateljsko in zavezniško povezanost Jugoslavije do obeh sosednih držav pogljobila in utrdila v najbolj nevarnih časih vojne nesigurnosti.

Vажnost združitve jugoslovanske Trgovske zbornice z bolgarsko

Pri gradnji novega gospodarskega reda v Evropi so se pokrajinski sporazumi pojavili kot načelo, ki dobiva čedalje večji pomen. Jugoslavija in Bolgarija, ki sta državi z majhnima gospodarskima področjema, sta nave-

zani pri ohranjanju svojih narodno-gospodarskih zajednic na to, da iščeta izhod iz tega v pokrajinskih sporazumih, kateri jima omogočajo razširitev temelja za njuno gospodarsko delavnost. Toda v tej smeri morata razmotriti možnosti vzajemne ureditve svojih gospodarskih odnosov na širši osnovi. Vsekakor obstoje v tem pogledu ugodni upi ne samo za bolgarsko-jugoslovansko sodelovanje na poprišču proizvodnje v tretje države, temveč tudi na poprišču medsebojne izmenjave med Bolgarijo in Jugoslavijo.

Jugoslovansko-bolgarska trgovska pogodba iz leta 1937. predvideva ustanovitev skupnega mešanega gospodarskega odbora. Ta odbor more v sodelovanju z že ustanovljenimi skupnimi gospodarskimi ustanovami, kakor je bolgarsko-jugoslovanska gospodarska zbornica, dosti pomagati k pripravam za pogodbo v najširšem obsegu in k zagotovitvi skupnega dela za gradnjo boljše gospodarske bodočnosti obeh bratskih držav.

Jugoslavija in Bolgarija sta se dolžni podpirati posebno sedaj, da bosta laže preživeli vojno, ki besni v Evropi. Namenu medsebojne podpore z izmenjavanjem gospodarskih dobrin bi naj služila spojitev obeh trgovskih zbornic.

Tako kmetijstvo kakor industrija se razvijata danes v Jugoslaviji in Bolgariji v različnih smereh. V tem razvoju pa so skrite še neznane možnosti za gospodarsko sodelovanje, katere bosta odkrivali skupni trgovski zbornici.

Jugoslovanska in bolgarska industrija sta že stavili druga drugi predloge v tem smislu, da bi Bolgarija pridelovala bombaž za Jugoslavijo, Jugoslavija pa bi pridobivala bakreno rudo za Bolgarijo.

Dejstvo je, da je spojitve jugoslovanske in bolgarske trgovske zbornice že zajela gospodarske delavce obeh držav in je globoko proknila v najširše ljudske plasti tako v Bolgariji kakor v Jugoslaviji.

Trgovska spojitve naše države z Romunijo

Po romunskih podatkih se je od leta 1935., ko je vrednost romunskega izvoza v Jugoslavijo znašala 180.460.000 lejev, zvišala na 431.820.000 lejev v letu 1939. Romunski uvoz iz Jugoslavije se je v istem času dvignil od 45.328.000 na 233.366.000 lejev. Od jugoslovanskega uvoza odpadeta na Romunijo samo 2%, od izvoza pa komaj 1%. Jasno je, da ne moremo biti zadovoljni s tako majhno zunanjo trgovino z našo sosedo. V interesu obeh držav je, da se medsebojna izmenjava blaga zviša, posebno še, ker obstojajo za to številni predpogoji, narava je bogato obdarovala tako Romunijo kakor Jugoslavijo. Obe državi razpolagata s številnimi surovinami in drugimi proizvodi za izvoz. Med obema državama obstojajo dobre prometne zveze po železnicah in rekah. To so najboljši pogoji za širše sodelovanje na gospodarskem polju. Razlog, da se gospodarsko sodelovanje z Romunijo doslej ni dovolj razvilo, je v tem, da se doslej nismo dovolj med seboj spoznali. Gospodarski krogi obeh držav so slabo obveščeni o medsebojnih poslovnih možnostih. Ne vežejo jih zadostne trgovske zveze, ki obstojajo z drugimi narodi. Naši gospodarstveniki le neradi zapuščajo stare zveze in iščejo nova tržišča. Jugoslovansko-romunska trgovinska zbornica mora to nadomestiti ter dati večji polet gospodarskim zvezam naših poslovnih ljudi. Otvoritev romunsko-jugoslovanske gospodarske zbornice prihaja o pravem času. Sodelovanje se mora razviti tudi v smeri skupne prodaje na inozemskih tržiščih, tako da bi se izključila medsebojna konkurenca, ki nam ne more koristiti. Nazadnje bo zanimivo proučiti pogoje, pod katerimi bi se dalo skupno kupovati v inozemstvu ono blago, ki ga Romunija in mi uvažamo.

*

Jugoslavija, Bolgarija in Romunija so poljedelske države, ki pa imajo poleg obilice po-

ljedelskih proizvodov tudi mnogo surovin za izvažanje. Ako bo omenjena spojitve trgovskih zbornic rodila zaželjeni uspeh, ne bo imelo od izmenjave in prodaje preobilice raz-

nih dobrin dobiček samo trgovstvo, ampak v veliki meri tudi kmet, ki tvori najmočnejšo podlago trgovsko povezanih treh glavnih balkanskih držav.

Država prevzela 160 km banovinskih cest na Štajerskem

Država je prevzela v svojo oskrbo 160 km banovinskih cest na Štajerskem. Gre za prevzem važnih cestnih zvez: Maribor-Marenberg-Dravograd-Prevalje-Holmec-drž. meja. Druga pa je: Maribor-Št. Lenart-Sv. Benedikt-G. Radgona-Radenci-Petanjski most-Tišina-Mur. Sobota-Mačkovi-drž. meja.

Z omenjenima dolgima cestnima zvezama so prešle v roke državne oskrbe vse razne preureditve in preložitve, katere so že bile v delu, ali pa so bile nameravane v bližnji bodočnosti.

Največja dela so se vršila na cesti Maribor-madžarska meja med Sv. Lenartom in Sv. Benediktom. Tukaj se gradi čisto nova cesta, ki bo skrajšala dosedanjo 15 km dolgo cesto preko Sv. Trojice in Trotkove za dobro polo-

vico z malim vzponom pri dosedanji hribovitosti. Ta cestna zveza bo letos delno gotova. Drugo večje delo na tej cesti so začeli pred dvema letoma v Zamarkovi, kjer bi se naj preložil pol kilometra dolg kos ceste skozi Črni les.

Na cesti Maribor-Dravograd-nemška meja so bile v načrtu velike preložitve. Pred štiri leti so bili že izgotovljeni načrti za preložitve ceste Maribor-Kamnica-Bresternica k Dravi, s čemer bi odpadli sedanji nevarni ovinki in vzponi ter bi obenem dobilo mesto kar naravnost dohod na Mariborski otok. Mariborski okrajni cestni odbor je vsako leto vstavljal v sklad za izvršitev te preložitve 300.000 dinarjev ter bi se bilo dalo delo v doglednem času izvršiti, četudi je bilo preračunano na tri milijone dinarjev.

Po Jugoslaviji

O volitvah se dosti ugiblje med ljudmi in piše po časnikih. Kar se tiče volitev v narodno skupščino, prevladuje mnenje, da čas za nje še ni dozorel. Hrvatski listi izražajo mnenje, da je tega v veliki meri kriva strankarska razcepljenost med Srbi, med katerimi se je baje začelo pojavljati že 18 strank. Dokler ne pride do notranje ureditve strankarsko-političnih razmer med Srbi, ni misliti na volitve, ki zahtevajo enotno gledanje volilcev na notranjo državno preureditev. Kot najbolj pereče smatrajo Hrvati volitve v Hrvatski sabor. »Dokler ne bo Hrvatskega sabora,« piše »Hrvatski dnevnik«, »bo hrvatska javnost hladno sprejemala vse odloke, pa tudi one, s katerimi se izvaja sporazum od 26. avgusta 1939.« V javnosti pa se dosti splošno smatra, da bi bile najlažje izvedljive občinske volitve. V zvezi s tem se poroča, da misli vlada na preureditev občinskega zakona.

Zdravniško vprašanje je postalo pereče. Ne gre toliko za pomanjkanje zdravnikov, marveč predvsem za to, da podeželje nima dovolj zdravnikov, ker večina zdravnikov sili v mesta, in sicer v večja mesta. Posledica tega

je, da ostane podeželsko ljudstvo v zdravstvenem oziru zanemarjeno. To pa je v veliko škodo telesni sili in odpornosti naroda in države. Zato se v vseh modernih državah posveča velika skrb politiki narodnega zdravja. Banovina Hrvatska je že tudi začela s potrebnimi preosnovami. Kakor v Sloveniji, drvi tudi na Hrvatskem zdravniki v večja mesta. Tako ima Zagreb z 250.000 prebivalcev 635 zdravnikov, vse vasi z dvema milijonom prebivalcev pa samo 359 zdravnikov. Po zagrebških bolnišnicah je v raznih oddelkih vs polno primarijev in specialistov, mnoge provincijske bolnišnice pa nimajo niti najpotrebnejših specialistov. Ne more se torej reči, da bi bilo zdravilstvo v službi naroda, zlasti kmečkega ljudstva. Radi tega je preosnova v tem oziru nujno potrebna. Banovina je izdala nekaj odredb; druge pa se pripravljajo, med njimi tudi uredba o »Obvezni službi zdravnikov v vasi«.

Nepismenost pobijajo z veliko vnemo. Med hrvatskim ljudstvom je doslej bilo veliko nepismenosti, ki ni v čast nobenemu narodu. Za-

»Črna vdova«, ki se je vse boji... V Ameriki pravijo neki vrsti strupenih pajkov »Črna vdova«. Je to najbolj strupena žuželka, kar jih pozna naš svet. Ugriz »Črne vdove« spravi človeka v teku treh ur pod zemljo. Protistrup še niso utegnili iznajti. — Osebe londonskega živalskega vrta, kjer imajo v stekleni kletki takšnega pajka, je bolj v strahu pred »Črno vdovo«, kakor pred še bolj krvoločnimi zvermi. — Strežnik, ki skrbi za tega člana živalskega vrta, se mora posebno paziti pred njim. Ukazano mu je, odkar se je začela sedanja vojna, da mora pajka takoj umoriti, čim bi prišlo do zračnega napada na mesto. Lahko bi se namreč primerilo, da bi »Črna vdova« ušla, se zaredila

V rdečem »raju« ...

Roman iz sovjetskega kmetijskega življenja

*

14

Mlatilnica je naglo žrla snopje. Računal je, da bo do večera oddrdralo proti Odesi osem velikih avtomobilov, če se ne bo kaj zgodilo, kar bi ustavilo rdečega orjaka.

Sicer pa so na njivah nepregledne vrste križev. Četudi bo mlatilnica nemoteno delala do večera, bo kvečjemu s treh postati zmanjkalo snopja.

In ostali križi? Ah, ostali... Plamen jih bo uničil. Vsi bodo zgoreli.

Preteklo noč so njegovi zaupniki hodili po sosednjih vaseh in ljudem sporočili, da morajo križe na vseh njivah zažgati, ko bodo zagledali plamen v bližini Balte.

V svoji domišljiji je že videl, kako se križi drug za drugim užigajo in sporočajo sosednjim vasem, da je Balta izpolnila svojo obljubo in je sedaj na njih vrsta, da jo posnemajo. Od sosednjih vasi je že zjutraj dobil poročila, da so ljudje pripravljani in bodo storili, kar on želi. Tako se bo zvečer vsa okolica kopala v morju plamenov...

9.

Sonce je že precej poševno osvetljevalo ravnico. Boljševik, ki je nadziral delo lokomobila, je pogledal na uro. Ker je bil čas odmora, je za eno uro ustavil stroj. Po enournem odmoru se bo mlačva nadaljevala vse do teme

Sikanje lokomobila in zamolklo godenje je utihnilo in nad ravnino je zavladala tišina. Po zraku so še nekaj časa poletavali kosci slame, a sčasom so tudi ti popadali na tla.

Fedor je zavezal zadnjo vrečo, stresel s sebe prah, ter si z obraza obrisal umazani pot. Nato se je obrnil k Nataši in se ji nasmehnil.

Deklica si je odzvala robec, ki ji je varoval lase. Nato je tudi ona otresla prah, ki je pokrival njeno obleko.

Fedor se ji je približal in ji zašepetal:

»Preveč truda za te pse!«

»Da, preveč!« je prikimala Nataša. »A kaj hočemo? Moramo garati, če hočemo živeti.«

Kmetje in kmetice so se nekoliko odmaknili od lokomobile in mlatilnice. Zbrali so se v skupinah. Nekateri so ostali sami. Vsak si je poiskal na dvorišču kak miren kotiček, kjer bi si mogel nekoliko odpočiti. Kako skromno južino je malokdo imel s seboj. Mnogi še obeda niso imeli. Pa zaupali so v Karino. Prejšnja leta je v odmorih prišla mednje in jim je postregla s kruhom in slanino. Tudi sedaj so jo pričakovali.

to se hrvatski rodoljubi na vso moč trudijo, da ta kulturni nedostatek odstranijo iz sredine svojega naroda. V Bosni in Hercegovini, kjer je bilo mnogo nepismenosti, se posebna prosvetna organizacija »Napredok« s sedežem v Sarajevu bori zoper to zlo. Uspehi prosvet-

nega dela so prav lepi. Po poročilu »Napredkove« uprave se je v pretekli zimi naučilo brati in pisati 25.000 ljudi. Zanimivo je, da so uspehi v tem pogledu v Hercegovini večji kot v Bosni. V tem prosvetnem delu sodelujejo z duhovniki tudi požrtvovalni učitelji.

Ali so z delom »Gospodarske sloge« res vsi zadovoljni?

»Gospodarska sloga« hoče po svoji organizaciji in po svojem vplivu, ki ji ga daje hrvatsko narodno vodstvo, spraviti tako rekoč pod en klobuk vse, kar se tiče javnega življenja hrvatskega naroda. Toda s tem niso zadovoljni vsi, kar nam najbolj priča članek v »Katoliškem listu«, ki izhaja v Šibeniku, kjer člankar graja to, da »Gospodarska sloga« sloni na političnem vodstvu hrvatskega naroda. Pravi, da bi bilo za združeno gibanje zelo škodljivo, če bi »Gospodarska sloga« dobila predpravo, medtem ko bi druge zdruge in druga združna gibanja bila prepuščena samim sebi. To bi bil zločin nad združnim gibanjem. Tako neenako tekmovanje bi povzročilo, da bi ostalo združništvo moralo prenehati, ali se pa utopiti v »Gospodarski slogi« in s tem bi bilo konec združništva na Hrvatskem, kajti združništvo, ki je odvisno od podpor iz javnih sredstev, ni zdravo in dovede končno do poloma, ki ga ne morejo preprečiti niti milijonske podpore iz javnih sredstev. Če drugod v duhu totalitarnih sistemov devljejo vse pod en klobuk, se ne sme isto izvajati pri nas, kjer se še vedno ravnamo po demokratičnih krščanskih načelih.

Kaj pomeni »Gospodarska sloga« na Hrvatskem?

Dne 31. marca je bil v Zagrebu občni zbor »Gospodarske sloge«, katerega je vodil njen ravnatelj Rudolf Herceg. Občnega zbora se je udeležilo okrog 300 delegatov »Gospodarske sloge« iz vseh krajev, kjer prebivajo Hrvatje. Iz poročil in govorov, podanih na občnem zboru (v kolikor so bili objavljeni), je razvidno, da »Gospodarska sloga« ni samo gospodarska ustanova vodstva hrvatskega naroda, ampak da vodi račune tudi o kulturnem, socialnem in pravnem položaju hrvatskega naroda. S tem združuje v okviru svoje organizacije vse, kar se tiče javnega pa tudi zasebnega življenja hrvatskega kmečkega ljudstva. Ustanova dr. Mačkovega najtesnejšega sodelavca dr. Bičaniča, ki se je začela z nadzorstvom prodaje živine po sejnih pod znanim geslom »Seljačke (kmečke) zaščite«, se je tako prelevila v najvišjo gospodarsko in kulturno ustanovo hrvatskega narodnega vodstva. »Gospodarska sloga« je sicer registrirana (vpisana na sodišču) kot zadruga, toda poleg izključno združnega dela, nakanazana po pravilih, izvaja ves gospodarski in kulturni program Hrvatske seljačke stranke in ima tako moč in tak vpliv, da vse, kar odredijo in določijo njeni voditelji, prav toliko velja, kot če to odredi oblast, saj se na Hrvatskem oblastne banovinske odredbe, tičeče se gospodarstva in kulture, vrše skoraj edino le preko »Gospodarske sloge«.

Vpogled v delo »Gospodarske sloge«

Za svoje obširno delo ima »Gospodarska sloga« v Zagrebu na razpolago ogromne prostore, kjer ima vsaka gospodarska in kulturna panoga svoj oddelek s svojim ravnateljem in lastnim osebjem, nad vsemi oddelki je pa ravnatelj Rudolf Herceg, ki je naslednik dr. Totha, sedanjega ravnatelja »Prizada«. Po deželi je »Gospodarska sloga« organizirana slično kot se n. pr. pri nas organizira blagovno združništvo potom Osrednje kmetijske zadruge v Mariboru, to je, da je v vsakem večjem in obširnejšem kraju ustanovljena krajevna zadruga, ki je članica osrednje »Gospodarske sloge« v Zagrebu. Poleg tega

je v vsaki vasi še odbor treh ali več kmetov, ki so nekaki zaupniki »Gospodarske sloge« in so dolžni vodstvu redno poročati o vseh gospodarskih, kulturnih, socialnih in drugih zadevah, ki se v kraju gode, tako da je vodstvo vedno točno poučeno o vseh vprašanih, tičočih se kmečkega ljudstva, v vseh krajih, kjer prebivajo Hrvatje, pa bodisi da spadajo pod banovino Hrvatsko ali ne. Tako je »Gospodarska sloga« po besedah dr. Krnjeviča, izrečenih na letošnjem občnem zboru, v resnici osnova (podlaga) celokupnega dela in borbe hrvatskega naroda. V njenem okviru je združeno vse, kar se tiče gospodarstva, kulture, socialnih problemov pa tudi zakonodaje in je tako neka oblast v oblasti.

Novice iz domačih krajev

Na dušnopastirski obisk k slovenskim izseljencem v Belgiji in Holandiji je odšel ta teden g. Drago Oberžan, duhovnik iz Maribora. Vrnil se bo sredi meseca maja.

Avto podrl in hudo poškodoval kolesarja. Jožef Horvat, 38 letni posestnikov sin iz Zg. Jablance v župniji Cirkovce na Dravskem polju, se je vračal na kolesu iz Ptujja proti domu. Nasproti vozeči avto iz Konjic je Horvata radi napačne vožnje po levi strani podrl in so ga oddali v ptujsko bolnišnico nezavestnega s prebito lobanjo.

Osební avto podrl kolesarja. Ivan Trbovc, 27 letni delavec v železarni v Štorah, doma iz Vrbnega pri Št. Jurju ob juž. žel., se je peljal na kolesu na delo. V Štorah mu je pripeljal naproti osebni avto, ki je trčil vanj in ga vrgel po tleh. Trbovc si je prebil pri trčenju lobanjo in se je poškodoval na nogi. Poškodovanega so oddali v zelo resnem stanju v celjsko bolnišnico.

Huda nesreča pri napravljanju rezi. 38 letna žena posestnika Marija Zajčeva iz Svetine

pri Celju je delala rez za živino. Slamoreznica jo je zagrabila za krilo, jo potegnila k sebi in je dobila strašne poškodbe: Kolesje ji je pobralo lasce z glave, kožo z obraza, ji odtrgalo nos, ustnice in eno uho. Ubogo žensko so oddali v celjsko bolnišnico.

Železniški delavec ob nogu. Jožef Zavrl, 30 letni železniški delavec na postaji Jevnica pri Ljubljani, se je pripeljal z večernim vlakom in se je nato napotil ob progi proti domu. Komaj nekaj sto metrov od postaje je preslišal tovorni vlak, ki ga je zagrabil, ga vrgel in kolesa so mu odrezala desno nogo nad gležnjem in mu jo še zlomila. Kmalu po nesreči je našel hudo poškodovanega železniški čuvaj, kateri je poklical pomoč in je bil Zavrl hitro prepeljan v ljubljansko bolnišnico.

Sv. Urban nad Mariborom dobil električno luč. V minulem tednu je zasvetila falska elektrika pri Sv. Urbanu nad Mariborom v višini 595 m. Gostilničar pri Sv. Urbanu g. Jošt je dal na svoje stroške napeljati 1400 m dolg vod iz Rošpoha na vrh Sv. Urbana. Vsi kmet-

Fedor je odvedel Natašo v leseno kolibo, ki je stala v zelenjadem vrtu. Vrata je zaprl z zapahom. Nato sta sedla na staro klop. Tu sta bila varna pred vojaki in boljševiskimi delavci.

Fedor je čutil, da ga Nataša vprašujoče gleda, zaradi tega je rekel:

»Bodi mirna. Kmalu bo prišel oče.«

Pred kolibo se je razprostiral vrt, ki ga je stara ograja ločila od polja. Kakih tri sto metrov dalje se je dvigal dim iz taborišča. Ob taborišču se je paslo nekaj konj. Pred njimi je nekaj konjenikov hodilo sem ter tja.

Kmalu se je slišalo trkanje. Fedor je pogledal skozi okno, da bi videl, ali je oče. Res je bil Aleksej Andrejev.

Fedor je odprl vrata. Aleksej je vstopil in nato so se vrata spet zaprla.

»Ali imaš kaj za pod zobe?« je vprašal oče.

»Imam, oče, kruh in belice,« je odvrnil Fedor.

Iz skrivališča, ki je bilo pod lesenim podom, je privlekel kos kruha in šest belic.

Nataša je opazila na polici krožnike. Vzela jih je in rekla:

»Jaz vama bom stregla.«

Kruh in belice je zložila na en krožnik in vse postavila na mizo.

Aleksej je odprl žepni nož in razrezal kruh na tri kose.

Nataša je medtem lupila belice. Aleksej jo je molče opazoval, vmes pa je tudi pogledal Fedorja. Ves srečen je bil, ker je bil med dvema mladima. Žel si je, da bi oba vedno bila pri njem. Potem se je spomnil žene. Ona je sedaj sama v veliki sobi med šestimi rdečimi delavci. V njegovem srcu se je vzbudila skrb zanjo. Bog ve, kaj počenjajo rdečkarji. Spomnil se je na dogodek, ki se je bil odigral v isti sobi predpoldne. V srcu je začutil nemir. Obrnil se je k sinu in mu rekel:

»Fedor, ko poješ, pojdi v sobo pogledat, kaj delajo boljševiski. Mati je sama z njimi in je morda v neugodnem položaju. Razen tega pa tudi mora biti prosta, da bo mogla ljudem razdeliti južino. Reveži so lačni in gotovo težko čakajo, da bi kaj dobili, kakor prejšnja leta.«

»Tako j grem!« je odvrnil Fedor in se je obrnil proti vratom.

»Čakaj!« ga je zadržal oče. »Najprej jej! Okrepčaj se, ker boš potreboval moč.«

»Če dovolita, grem jaz!« se je ponudila Nataša. »Jaz bom laže pomagala materi pri postrežbi.«

»Počakaj name!« ji je rekel Fedor.

»Pusti naprej Natašo,« je pripomnil oče. »Jaz bi rad s teboj govoril.«

Nataša je odšla.

Oče in sin sta nekaj časa molče jedla. Nato se je Aleksej oglašil in rekel:

in povzročila s svojim smrtonosnim strupom nič hudega slutecemu prebivalstvu precej veliko gorja.

Osel kot prerok. Oslu pripisujejo preroški talent. Pripovedujejo, da so osli občutili že prej potres, ki je 1783 strelsel Kalabrijo v Italiji. O oslovem talentu kroži naslednja anekdota: Ko je francoski kralj Henrik II. hotel nekoč na lov, je vprašal dvornega zvezdoslovca, kakšno bo vreme. Mož je dejal, da bo ves dan lepo vreme brez najmanjšega oblaka. Med potjo je pa kralj srečal nekega kmeta, ki je gnal pred seboj osla. Ko ga je kralj povprašal po vremenu, je ta odgovoril: »Čez četrte ure bo deževalo!« — »Od kod to veš?« ga je vprašal kralj. — »Moj osel je

gonov rezancev od sladkorne pese, ki so prostorski produkt sladkornih tovarn.

Naša delegacija se je pa zanimala za nakup železa, jekla, koksa, semena oljnatih rastlin, semena dobrih žitnih vrst, za plemensko živino itd. V koliko nam bodo v tem oziru mogli Madžari ustreči, bo razvidno šele iz izvajanja same pogodbe.

Omenjeni trgovski razgovori nam jasno kažejo na zaostalost v naprednem kmetijstvu, ki vlada pri nas. Madžari kot izrazita poljedelska država kupujejo pri nas koruzo, otrobe, prge in rezance od sladkorne pese, da lahko svojo živino kar najlepše izpitajo in jo potem drago prodajo Nemcem ter Italijanom, kjer nas izpodrivajo s svojo boljšo živino. Mi se pa mučimo s prodajo slabo reje ne živine, krmo pa, s katero bi lahko živino izpitali, prodajamo Madžarom, da nas ti tem laže izpodrivajo s svojo lepo živino na drugih tržiščih. Isto je v industriji. Madžari kupujejo pri nas rude, mi pa od njih železo, namesto da bi mi rude sami predelali in tako zaposlili svoje ljudi.

Iz tega se moramo nekaj naučiti, toda ne ostanimo samo pri besedah, ampak nekaj tudi storiti. Kar se tiče poljedelstva, so poklicani v prvi vrsti kmetje sami, da korist, ki jo imajo od naše zaostalosti Madžari, obrnejo v svoj prid. Zakaj neki ne bi naši kmetje potom svojih organizacij pokupili to, kar kupujejo Madžari od nas, ter izpitali živino tako, kot to zahteva trg?! Gotovo bi se to bolje izplačalo kot pa prodajati suho živino, za

katero se prav malo dobi. Če se izplača Madžarom kupovati živinsko krmo pri nas in pitati živino, koliko bolj bi se to izplačalo slovenskim živinorejcem, ki bi lahko koruzo, otrobe in prge kupili v državi sami, izpitali živino in tako dobiček, ki ga imajo sedaj od

tega Madžari, vtaknili v svoj žep. Vse premalo korajže in vse premalo podjetnosti je med našimi kmeti, ki se sicer vedno pritožujejo nad slabimi časi in vedno iščejo vse mogoče podpore in zaščite, namesto da bi si sami pomagali.

Spominjajmo se v molitvah rajnih!

Dober fant umri na Sp. Sv. Kungoti. Žalostne velikonočne praznike so imeli Januševi v Dobrenju. Umrl jim je sin, 20 let star, ki se je izučil krojaštva. Par let ga je mučila zavrtna bolezen in ga za dalj časa položila na postelj. V zadnjem času smo mislili, da jo bo premagal, saj je že prihajal v cerkev, toda na veliki petek mu je pretrgala nit življenja. Na velikonočno nedeljo ga je na zadnjem potu spremljala množica, kakršno redkokdaj vidimo, in pevcu so se poslovlili od rajnega z ganljivimi žalostinkami. Dober fant naj počiva v miru!

V visoki starosti nad 93 let je prejšnji ponedeljek v Turnišču umrla Tivadarova mama, katero je k zadnjemu bivališču spremlilo mnogo sorodnikov. Bodi ji lahka zemlja! — En dan pozneje pa smo pokopali p. d. Ferencovega Petra. — Žalujočim naše sožalje!

Smrt uglednega živinozdravnika. Ob koncu preteklega meseca je v 64. letu starosti legel k večnemu počitku živinozdravnik Nemeš Nikolaj, ki je že dalj časa bolehal, a je vendar vršil službo do zadnjih dni življenja, dokler mu pljučnica ni pretrgala niti življenja. Pogreba se je udeležilo mnogo njegovih prijateljev in znancev. Naj počiva v miru!

Redek smrtni slučaj. Brat in sestra umrla v enem tednu. Pri Sv. Barbari v Halozah smo v soboto spremili k večnemu počitku ob ogromni udeležbi domačega poštarja Andreja Petroviča, rodom iz Paradiža. Pogreb je bil od poštnega urada. Pevci so rajnemu v slovo zapeli pred domačo hišo in ob grobu. V spomin mu je govoril domači g. kaplan poslovilne besede, pa je zelo težko dokončal, ker sta si bila z rajnim poštarjem dobra prijatelja, zlasti je rajni zelo rad pomagal na koru peti, kadar je utegnil. Star je bil 48 let in priljubljen, zato ga bomo težko pogrešali. Na dan njegovega pogreba pa je umrla njegova sestra Marija Arbeiter, roj. Petrovič, v Paradižu, katero je v bolnišnici obiskal zdrav. Marija je bila pokopana v ponedeljek, torej dva dni za svojim bratom. Stara je bila 53 let. Bodimo pripravljene, ker smrt pobere v par dneh zdravega in mladega — nenadejano. Žalujočim naše sožalje — rajna pa naj počivata v miru!

Smrt dveh uglednih mož. V nedeljo, 31. marca, sta bila zvečer ob desetih prevedena v Orli vasi Cilenšek Rudolf, p. d. Smodej, ki je dobil radi slabega srca močan srčni krč, in njegova žena, ki ima že dalje časa nevarno vnet-

Percy Loraine, angleški poslanik v Rimu, ki igra važno vlogo pri razgovorih Rim-London

Dr. Todt, ustvaritelj Siegfriedove obrambne črte, je bil imenovan za nemškega oboroževalnega ministra

Oton Habsburški se mudi v Ameriki, kjer hoče zbrati protihitlerjansko legijo bivših Avstrijcev

Mlada finska mati z otročičem na begu pred sovjetsko zasedbo Karijske ožine

mora dobiti denar vsak čas po pošti... Res, za vruga, kaj toliko čakajo s temi pošiljkami! Sirotek štef se je mučil tam in stradal morda — zdaj pa ne dobi plačila. Moj Bog! Njemu so pa za ceno treh tisoč dinarjev prodali tako lepo njivico. Sin pa dela vse leto — na koncu pa ne prinese domov niti dveh tisočakov! In vendar je v njega položil ves svoj up. Zdaj pa tako!

Prispel je pred Maršekovo hišo. Janči je nekaj rohnel v hlevu nad dekle. Zato je stopil tjakaj.

»Hvaljen bodi Jezus Kristus!« je prišlec pozdravil.

»Na vekomaj. Amen!« je Janči odvrnil in položil škaf z vodo pred konje, ki so začeli piti v dolgih požirkih.

»Napajate, napajate —« je menil Smeh.

»Da, napajamo. Danes smo se zamudili. To dekle — obrača se kakor štor; kamor ga breneš, tam ostane...«

»No, no! Saj še ni take sile; vse še lepo opraviš, boter!« Stari se je na vso moč delal prijaznega. Vendar pa ni mogel prikriti zadrege, ko ga je Janči tako pomislivo opazoval, češ: po kaj si pa spet ti prišel...

»Veš, boter,« je začel Smeh, ko sta stopila iz hleva, »imam do tebe neko prošnjo. Prav lepo bi te prosil za neko uslugo...« Stari je mencial po cementnem trnacu sem in tja; prav tako se mu je od zadrege zapletal jezik.

»No — kaj pa bo takega?« je hladno pripomnil Janči.

»Prosil bi te za poroka —« je spravil besedo na dan.

»A tako...« Maršekov se je zelo zresnil. Smeh je opazil, da ga je kmet ošinil z neprijaznim pogledom.

»Antolin me hoče že spet tožiti,« je razlagal Smeh svoj položaj. »Zadnjič mi je po razsodbi moral pustiti zadnjih tri tisoč do velikonočnega ponedeljka. Ako mu pa še sedaj ne vrnem, me ima pravico ponovno tožiti. Tega pa na noben način ne bi rad. Saj bi tako trikratno poplačal svoj dolg!«

»Hm... Prekleta, tako je —« je zamrmral Maršekov.

»Boter, ali bi potem šel?...« je Smeh nestrpno uprl oči v Jančija.

»Ja — Pa razen treh tisočakov nimate nič več dolga?« je hotel vedeti gospodar.

»Ne. Nič več razen teh treh tisoč... še to je preveč za moja stara ramena. In zdaj vsak čas pričakujemo štefovega denarja iz Nemčije. Potem poplačam ves dolg in nekaj nam še ostane.«

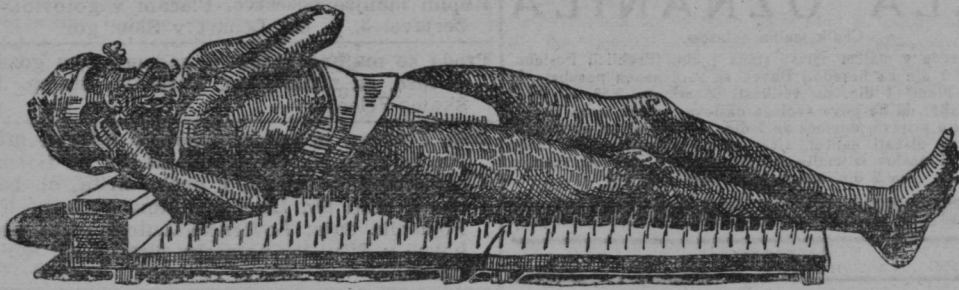
»Res?« se je Janči neverno ozrl v prosilca. Ta mu je še enkrat potrdil svoje besede.

»Dobro. Potem lahko računate name. Toda — čakajte —« je nekaj pomislil. »Kdaj torej mislite vzeti denar iz posojilnice?«

»Tajnik mi je dejal, da lahko pridem kdaj koli, kadar se bom mudil na Cankovi. Lahko tudi na samo veliko soboto, ko bomo šli od božje službe.«

nimiv poizkus. Postavili so za dimnik umetno narejeno štoroklo. Kmalu se ji je približal samec in se zaman dalje časa trudil okrog nje, da bi jo oživil. Dvoril ji je na vse načine, ji prinašal žabe in druge poslastice, seveda zaman, ker je lesena, točna po naravi pobarvana štoroklja ostala nepremična. Končno se je samec naveličal in opustil prizadevanja. — Tak pojav pri živalih ni nič čudnega in tudi ne more vzbujati smeha. Še človeka zmoti prvi hip pogled na spretno izdelano figuro iz voska, dokler nas dojemljivost nepremakljivosti in nemosti ne prepriča o prevari. Žival pozna glasove, barve in obliko svoje okolice, ne more pa seveda razumeti, zakaj je predmet brez duše, mrtev.

Indijski fakirji

Večina Indijcev časti boga Brahma, v katerem je vtelešana nemirna, vedno potujoča duša. Brahmanci verujejo, da imajo dušo, ki se loči od telesa in potuje po svetu. Zato si prizadevajo, da dušo rešijo telesa z globokim premišljevanjem, trdo vero in mučenjem telesa. Ta čudna vera je ustvarila mnogo brahmanskih čudakov — fakirjev.

Ti fakirji so različne starosti in izobrazbe, a navadno so pravi verski čudaki. Med njimi je mnogo potepuhov, delomržežev, goljufov in norcev. Hodijo na pol nagi, a telesa namažejo s pepelom svetega ognja in jih tako dolgo bičajo, da postanejo neobčutljiva za udarce.

Po vseh indijskih mestih najdemo fakirje, ki s tem častijo Brahma, da cele dneve in noči ležijo na ostrih klinih. Prav tako najdemo po mestih brahmanska svetišča, v katera

morajo verniki iti bosí po tleh, ki so nabita z ostrimi zobci.

Mnogo je fakirjev, ki dan in noč nepremično stojijo na istem mestu. V tem položaju često vzdržijo po celo leto. Drugi se spet odlikujejo po tem, da po več let ne spregovorijo nobene besede. Spet drugi si nikdar ne dajo ostriči las

Pri opazovanju teh fakirjev se človeku koža ježi od groze, če pomisli na to, koliko muk so prestali, preden so postali neobčutljivi.

Glede mučenja in utrjevanja telesa so zelo iznajdljivi. Razen navedenih načinov najdemo še druge. Tako na primer niso redki fakirji, ki nagi sedijo na vročem poletnem soncu, ki v Indiji precej bolj pripeka kot pri

nas, razen tega pa so še obkroženi z ognji. V takem položaju vzdrži fakir po več ur.

Drugi fakirji po cele dneve visijo obešeni z glavo navzdol.

Brahmo častijo tudi tisti fakirji, ki s svojim hipnotičnim pogledom krotijo strupene kače. Proti strupom so tako utrjeni, da jim kačji pik ne škoduje.

Vse te in druge muke prenašajo fakirji v čast boga Brahme, z namenom, da bi telo naredili neobčutljivo in dušo rešili. Ker če se duša loči od telesa, to postane neobčutljivo za vsako muko. Pobožni fakirji za časa mučenja ne čutijo telesnih bolečin, ampak — zadovoljstvo.

Povest o repi

V stari knjigi sem čital sledečo povest, o kateri sicer ne vem, je li resnična ali ne, ker se je pač vršila že pred mnogimi leti.

Peter Bradač se je nekega večera vračal domov zelo utrujen od celodnevne dela. Blizu hiše sta ga veselo pozdravljala pes in maček, žena pa je klicala s praga:

»Pridi brž, repa je že kuhana!«

Peter je hotel baš stopiti v hišo, kar se pojavi na lepem konju mlad mož, ki prosi za sprejem, ker je bil zgrešil pot in ponoči ni vedel kam. Vse na njem je kazalo, da je mo-

ral biti kak imeniten gospod, videlo se je pa tudi, da je bil od dolge jeze popolnoma izmučen. Rekel je:

»Ljubi gospodar, ne morem več dalje. Daj, da si odpočijem do jutra. Denarja sicer sedaj nimam, ali jutri ti bom vse bogato poplačal. Sprejmi me v božjem imenu!«

»V božjem imenu si dobrodošel,« je odgovoril Peter. »Za večerjo boš dobil le kuhano repo, ker drugega nimam. Videl pa boš, da je ta repa posebno dobre vrste. Tako velike in debele repe sploh težko kje najdeš.«

Tujec je povečerjal s Petrom in njegovo ženo in kmalu nato so v hiši že spali vsi: Peter, njegova žena, pes in maček.

Drugo jutro se je tujec poslovil z besedami: »Draga moja, pridita v moj grad, da vama poplačam vajino gostoljubnost. Jaz sem francoski kralj. Pozdravljena!«

Peter je prestrašeno gledal za njim in je naposled dejal:

»Francoski kralj? Kaj sem storil? Dal sem mu jesti samo repo... Nikoli si ne bom upal na njegov grad.«

Žena pa je menila:

»Francoski kralj! Kakšna čast! Moral boš iti k njemu, jaz tako hočem!«

Dnevi so se vrstili drug za drugim, zrastle je že spet nova repa, prav bogato je obročila. Žena je izbrala nekoliko izmed najlepših, jih je položila v košaro in mož bi moral z njimi do kralja.

Peter se je napotil po ženinem povelju, premišljeval pa je vso pot, kaj bo rekel kralj na tako nezatno darilo. Najbrž ga bo dal spoditi. V taka in enaka razmotrivanja zatopljen je nevede začel kar jesti repo za repo, tako da mu je nazadnje ostala v košari samo še ena, najlepša. S to je stopil ves razburjen in tresoč se od strahu pred prestol. Kralj se je razveselil nad darom in je zapovedal, naj mu hranijo repo v lepi usnjati torbici. Kadar bo torbico pogledal, se bo spomnil dobrih prijateljev, ki jih ima tam nekje zunaj na deželi. Petru pa je dal po svojem blagajniku izplačati tisoč zlatnikov.

Ko je Peter previdno hranil svoje zlatnike, da jih ne bi izgubil, je srečal na stopnicah do kraljevega gradu starega kraljevega blagajnika. Ta ga je ustavil, rekoč:

»Kaj pa si podaril kralju takega, da sem ti moral izplačati v njegovem imenu kar celih tisoč zlatnikov?«

»Eno repo,« je odgovoril Peter.

»Eno samo repo?« se je začudil blagajnik, ko je Peter odšel. »Toliko denarja za tako majhen dar! Kaj bi neki kralj dal za dragocenejši dar?«

»Hitro se je domisljal, da ima doma krasnega konja, belca. Tega je hotel podariti kralju in je pričakoval zanj bogato plačilo. Veselil se je že vnaprej, ker je bil silno skop in ni imel denarja nikoli dovolj.

Kralju je bil konj zelo všeč.

»Dobrih pet sto zlatnikov je vreden,« je rekel naposled. »Dal ti bom pa zanj nekaj, kar ima dvakrat toliko vrednost in kar mi je razveselilo srce.«

Pri teh besedah je izročil blagajniku usnjato torbico z zagotovitvijo, da mu je vsebino dal poštenjak kot znak prijateljstva in da se le težko loči od tako plemenitega daru.

Blagajnik je hitro skrnil dobljeno torbico pod plašč in je skoraj tekel iz grada, ker je hotel na samem pogledati, kaj je dobil. Odprl je torbico in v njej našel — repo. Lepa je bila po obliki in barvi, ali kaj — bila je le repa; niti snesti je ni hotel, ker bi se mu zdelo, da je strupena, taka jeza ga je grabila.

Kaj je nazadnje počel z repo, tega ne vemo, saj pa je ta povest že tudi zelo stara.

*

Vsaka stvar ima dobro stran

Najemnik (hišnemu gospodarju): »Stanovanje bi mi približno odgovarjalo. Veliko je, na lepem prostoru in ni predrago. Vkljub temu ga ne morem vzeti, ker je mokro.«

Gospodar: »Mokro? Tudi to je ena prednost. Le pomislite, koliko manjša je nevarnost pred požarom v mokrih stanovanjih!«

Za birmo

vence
oblekce
kombineže
nogavice
rokavice

v veliki izbiri
kupite ugodno pri

C. Büdefeldt
Maribor, Gosposka ul.

Oglasi

v „Slov. gospodarju“
imajo
najboljši uspeh!

ZAHTEVAJTE NOVI CENIK

NAJVEČJA DOMAČA TRGOVSKA
HIŠA V JUGOSLAVIJI

Stenmecki

CELJE 24

MALA OZNANILA

RAZNO:

Ure, zlatnino, srebrnino nabavite najceneje z garancijo samo pri Jakobu Mulavec, Maribor, Kralja Petra trg. 517

Jablus — Jabolčnik. Ako ne boste imeli dovolj pijače za domačo uporabo, prepričajte se in naročite snov »Jablus«, iz katere napravite izvrsten jabolčnik tudi brez pravega sadjevca po navodilu rajnega dr. J. Vošnjaka. S poštno stane 50 litrov 39,50, 100 litrov 69.—, 150 litrov 98.—, 300 litrov 182.— din. Že nad tisoč pohvalnih pism! Glavno zastopstvo: Fr. Renier, Podčetrtak. 601

Pohištvo, spalne sobe, kuhinjske opreme dobavlja solidno in poceni »Obnova« F. Novak, Jurčičeva ulica 6. 383

Sadna drevesca-hruške Williamovka, Gellertovka, Avranžka in Tepka ima na razpolago še: Drevesnica Koren, Mozirje. 576

Kelje za vinograd in sadna drevesa prodaja Gnilešek, Maribor, Razlagova 25. 594

MOSTIN za napravljanje izvrstne domače pijače. Steklenica 20 din. Drogerija I. Thür, Maribor, Gosposka ulica 19. 525

Vinogradniki, pozor! Nudim prvovrstne cepljene trte »Trsnega izbora« na vseh ameriških podlagah, 100% zajamčeno, po 1 din, pri večjem naročilu primeren popust. Zahtevajte seznam pri: Janez Šegula, predsednik trtnic, Hlaponci, p. Juršinci. Tudi vkorenjeni divjaki vseh vrst! 511

Halo! Pomlad! Leto! OSTANKI mariborskih tekstilnih tovarov, dobro uporabni, pristno-barvni, brez napak! »Paket serija H« 15—18 m prima oxfordov, turing in frenšev za posebno močne moške srajce v izbrano lepih vzorcih. »Paket serija M« 15—18 m za ženske obleke, dečve in predpasnike, deleni, kreton, druk, crepi itd. v najlepši sestavi. Vsak paket poštine prosto 150 din. Za enako ceno dobavimo gornja paketa tudi mešano, vsakega polovico. »Paket serija Z« 3—3,20 m dobrega sukna za moško obleko, damski kostum, damski ali moški plašč, in sicer: Z-1 130.—, Z-2 160.—, Z-3 200.—, Z-4 250.— in Z-5 300.— din. Vsak paket poštine prosto, pri dveh ali več paketih primeren popust. Neodgovarjajoče zamenjam! Navedene cene veljajo samo tako dolgo, dokler traja zaloga. Pričakujem cenjena naročila in beležim s spoštovanjem RAZPOŠILJALNICA KOSMOS, Maribor, Razlagova ulica 24/II.

Svila za birmanke

je res poceni pri TRPINU, MARIBOR, VE-
TRINJSKA 15. 574

Bambusove cevi v vseh dolžinah, škropilnice za vinograde Jessernigg, kakor tudi vse posamezne dele za škropilnice, vodovodne pumpe vseh vrst, vodovodne cevi, vidre za napeljavo vode na hribe in vso drugo železnino dobite v najboljši kvaliteti po zmernih cenah pri tvrdki Alfenz Meuz, Maribor, nasproti frančiškanske cerkve. 535

Cepljene trte, korenjake, ameriške ključje in sadno drevje razpošilja v prvovrstni kvaliteti drevesnica Gradišnik, Šmarjeta pri Celju. 218

Kupim hrastove doge za sode in hrastove hlode. Plačam dobro. Ledinek Pavel, Maribor, Gozdna 6. 555

Cepljene trte, obvarovane od črvov (ogrcov), lepo razvite in dobro ukoreninjene nudi, dokler traja zaloga, I. trsničarska zadruga v Sloveniji, p. Juršinci pri Ptuj. Cenik zastonj! 114

Mošna esenca, izvrsten izdelek, za izdelovanje jako dobre in zdrave domače pijače z izvrstnim okusom. Cena steklenici 20 din. Dnevna razpošiljatev. Ivan Pečar, trg. kemikalije etc., Maribor, Gosposka 11. 490

Cunje, krojaške odpadke, star papir, ovčjo volno, dlako arovec, staro železje, kovine, baker, mečenino kupi in plača najboljšo: Arbeiter, Maribor, Dravska ulica 15. 11

„ABOZA“-obleke

za birmance

I. PREAC Maribor, Glavni trg 13

MOSTIN

Mošna esenca Mostin za izdelovanje prvovrstne zdrave domače pijače. 1 steklenica za 150 litrov 20 din. Poština povzete, 15 din.

JABLIN

za izdelovanje domače pijače brez dodatka pravega sadjevca. Zavitek za 50 litrov 20 din, s poštino 26 din.

Drogerija KANC,
Maribor,
Slovenska ulica

Zaloga v Celju:
Trg. Loibner,
Kralja Petra cesta 17
Zaloga v Ptuj:
Drog. Skočir,
Slovenski trg 11

Inserirajte!

All se hotete revmatizma, protina iznebiti?

Natezanje in bodenje po udih in sklepkih, zatečen udje, sključenje rok in nog, natezanje, tiganje in bodenje po raznih delih telesa, seveda tudi slabost oči, so pogosto posledice revmatizma in protina, ki se morajo odstraniti sicer bolečine še bolj napredujejo. — Nudim Vam zdravilno,

sečno kislino raztvorjajoče, presnavljanje in izločevanje pospešujoče domače pitno zdravljenje, ki se na umeten način popolnoma naravno sestavlja iz blagodejnega zdravilnega vrelca, ki ga je dobrotljiva mati naroda poklonila bolnim ljudem. Pišite mi takoj pa dobite od mojih po

vseh deželah obstoječih skladišč popolnoma brezplačno in poštine prosto poučao razpravo. Sami se boste nato prepričali o neškodljivosti tega sredstva in njegovem hitrem delovanju. — Poštna nabiralnica:

ERNST PASTERNAK, Berlin S. O., Michaelkirchplatz 13, Ab. H. 288

Vabilo na 52. redni občni zbor Hralnice in posojilnice v Dravogradu, r. z. z. n. z., ki se bo vršil v ponedeljek, dne 22. aprila 1940, ob 9. uri dopoldne v zadrugi pisarni. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1939. 5. Volitev načelstva in namestnikov. 6. Volitev nadzorstva in namestnikov. 7. Sprememba pravil v smislu novega združnega zakona. 8. Slučajnosti. — Ako bi ta občni zbor ob navedeni uri ne bil sklepčen, se vrši na istem mestu in pri istem dnevnem redu drug občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov. Odbor. 584

Preklie. Podpisani Ribič Anton, Dobrenje, pošta Pesnica, preklicujem in obžalujem vse izrečene klevete o gospe Bauman Amaliji, zasebnici v Gradiški št. 2, kot neresnične. Gospe Baumanovi se zahvaljujem, da je odstopila od kazenskega pregona proti meni. Ribič Anton, 589

KLOBUKE

kupite najbolje in najceneje v klobučarni ČANČALA V MARIBORU, na Glavnem trgu 17. Tam sprejem tudi vsakovrstnih popravil po najnižjih cenah. 597

Kmetovalci, pozor! Staro železo, kovine, rabljene stroje, cunje, papir kupuje po zelo visokih cenah, kar se blagovolite prepričati, tvrdka Justin Gustinčič, Maribor, Ulica kneza Koclja in podružnica Tezno, vogal Ptujске in Tržaške ceste. 380

Vi potrebujete

preden pa kupite, si oglejte veliko izbiro **OBLEK, KLOBUKOV, PERILA, NOGAVIC, PLAŠČEV** itd. v novi modni trgovini

„LAMA“
Maribor, Jurčičeva 4

Prost ogled!

423

Kupujte pri naših inserentih!

HRANILNE KNJIŽICE, 3% OBVEZNICE
in druge vrednostne papirje kupuje in plača najbolje 573

BANČNO KOM. ZAVOD
MARIBOR, Aleksandrova cesta 40.

Zahvala. Za tolažilne dokaze sočutja, s katerim ste počastili spomin našega predobrega ateja, gospoda **JAKOBA NOVAK**, organista v pokoju, ter nam z izraženim sočutjem dali v težkih urah uteho, sprejmite vsi in vsak posebej našo najprisrčnejšo zahvalo. Zlasti veljaj naša zahvala za poklonjeno cvetje ter mnogoštevilno spremstvo na njegovi zadnji poti. Zahvaljujemo se tudi preč. g. župniku Lajnsiču, pevskim zborom iz Sv. Martina pri Vurbergu, št. Janža na Dravskem polju in Vurberga za ganljivo petje in tolažilne besede, izrečene ob grobu. — Sv. Martin pri Vurbergu, dne 26. marca 1940. — žalujoči ostali. 568

KLOBUKE

moške po din 42.—, 52.—, 72.—
otroške po din 30.—, 34.—, 42.—

O BLE KE

PERILO, ČEVLJE, NOGAVICE
itd. kupite najugodnejše pri 422

JAKOB LAH

MARIBOR — GLAVNI TRG 2

Albumi, spominske knjige

v veliki izbiri in po ugodnih cenah
v Tiskarni sv. Cirila — Maribor, Ptuj

Ljudska posojilnica v Celju

zadruga z neomejenim jamstvom

obrestuje hranilne vloge brez odpovedi po 4%, na trimesečno odpoved pa po 5%.

Vse vloge izplačuje točno po dogovoru

V S A K P R E V D A R E N S L O V E N S K I G O S P O D A R

Z A V A R U J E

S E B E, S V O J C E I N S V O J E I M E T J E L E P R I

V Z A J E M N I Z A V A R O V A L N I C I 92
V LJUBLJANI

PODRUZNICA: CELJE palača Ljudske posojilnice. GL. ZASTOPSTVO: MARIBOR Loška ulica 10

 K R A J E V N I Z A S T O P N I K I V V S A K I F A R I!

Denar naložite najbolje in najvarneje pri

Spodnještajerski ljudski posojilnici

Gosposka ulica 23

v Mariboru

Ulica 10. oktobra

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

 Hranilne vloge se obrestujejo po najugodnejši obrestni meri.

Stanje hranilnih vlog din 53,000.000.—.